Q & A (18.11.2022): Business Finland Venture Capital (BFVC) HE 266/2022 vp

Miksi hallituksen esitys katsottiin tarpeelliseksi?

- Taloudessa vallitseva poikkeuksellinen epävarmuus ja muutokset geo- ja turvallisuuspoliittisessa ympäristössä jatkuu mitä todennäköisimmin vielä pitkään. Ukrainan kriisiin ei ole nähtävissä nopeaa ratkaisua, energian hinta jatkaa nousuaan, yleinen kustannusinflaatio (mm. raaka-aineet, komponentit) pahenee. Näiden ilmiöiden seurauksena mitä todennäköisemmin myös Suomen talouskasvu hidastuu vuonna 2023. Jopa taantuma on mahdollinen skenaario ensivuodelle.
- Taloudellisen tilanteen heikkeneminen vaikuttaa osaltaan myös yritysten toimintaedellytyksiin, mm. vakavaraisuuteen ja erityisesti oman pääoman riittävyyteen.
- Valtiolta edellytetään poikkeuksellisina aikoina poikkeuksellisia toimenpiteitä, mm. nopeita ja laaja-alaisia ratkaisuja osana uudistuvaa teollisuuspolitiikkaa.
- Kyseiset toimet voisivat liittyä tietyn toimialan kannalta strategisesti tärkeän osaamisen tai teknologian taikka niihin perustuvan liiketoiminnan kehittämiseen tai säilyttämiseen Suomessa, klusterin tai toimialan elinvoimaisuuden turvaamiseen, vaikutuksiltaan erityisen merkittäviin teknologiahankkeisiin, vaikutuksiltaan erityisen merkittävien ulkomaisten investointien toteuttamiseen Suomessa tai muihin vastaaviin hankkeisiin.
- Lisäksi tällaiseen hankkeeseen ja arviointiin voisi liittyä puolustuspoliittisia tai huoltovarmuuteen liittyviä näkökohtia.
- Valtiontukea sisältävä oman pääoman ehtoinen rahoitusinstrumentti on yksi teollisuuspolitiikan työvälineistä, ja vahvistaa osaltaan valtion keinovalikoimaa vallitsevassa epävarmassa tilanteessa. Vastaavia tuotteita on käytössä useissa kilpailijamaissa.

Miksi hallituksen esitys annettiin juuri nyt?

- Ratkaisulla varaudutaan taloudellisen tilanteen merkittävään ja nopeaan heikentymiseen.
- Lähestyvien eduskuntavaalien takia hallituksen esitykset tuli viedä eduskunnan käsiteltäväksi 17.11 mennessä. Lainmuutoksia ei kyseisen määräajan jälkeen voisi saada voimaan ennen loppukesää 2023.
- ***Huom!*** HE 266/2022 käsiteltiin talousvaliokunnassa 18.11.2022

Miksi juuri BFVC:n tehtäviä laajennettiin Suomen Teollisuussijoitus Oy:n (Tesi) sijaan elinkeino- ja teollisuuspoliittisiin markkinahintaa edullisemmin tehtäviin sijoituksiin?

- Tesi on perinteisesti toiminut suuren mittakaavan teollisuuspoliittisissa sijoituksissa valtion instrumenttina. Tesin tulee kuitenkin tehdä sijoitukset markkinaehtoisesti.
- Suomessa ei nykytilanteessa ole toimijaa, joka voisi tehdä alle markkinahinnan eli tukea sisältäviä suoria sijoituksia.
- Tesi on toiminut pääomasijoitusmarkkinassa 25 vuotta markkinaehtoisesti. Markkinoiden luottamuksen ja toimivuuden näkökulmasta päädyttiin siihen, että ei myöskään ole perusteltua muuttaa Tesin vakiintunutta asemaa mahdollisten harvalukuisten tukisijoitusten saralle.

- Tesilain muutos olisi lisäksi ollut mittakaavaltaan esitettyä suurempi toimenpide (edellyttänyt mm. takaisinperintää koskevien säädösten antamista).
- BFVC on puolestaan julkinen pääomasijoittaja, jonka keinovalikoimaan on yhtiön perustamisvuodesta 2014 lähtien sisältynyt myös tukea sisältävät rahastosijoitukset (epäsymmetria).
- Ottaen huomioon BFVC:n vakiintunut rooli tukea myöntävän julkisena pääomasijoittajana, ministeriössä arvioitiin perustelluksi, että myös uusi tuki-instrumentti mahdollistetaan BFVC:tä koskevan lainmuutoksen kautta.
- Ratkaisu turvaa nykyisen hyväksi todetun työnjaon julkisten pääomasijoittajien välillä; Tesi toimii myös jatkossa markkinaehtoisena julkisena pääomasijoittajana, ja BFVC:n kautta voidaan hyödyntää EU:n valtiontukioikeuden mukaisia instrumentteja tarkoin harkituissa poikkeustilanteissa.

BFVC toimii aikaisen vaiheen venture-kentässä. Miten lainmuutos vaikuttaa BFVC:n toimintaperiaatteisiin käytännössä?

- BFVC:n tosiasiallinen toiminta ei muutu lainmuutoksen myötä. Yhtiön toiminnan painopisteenä olisi lakimuutoksen jälkeenkin alkuvaiheen venture -rahoituksen edistäminen.
- Uudet toimenpiteet toteutetaan käytännössä työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiantona.
- Mahdolliset sijoitukset pääomitetaan aina erikseen, eikä muutoksella ole vaikutusta BFVC:n toimintaa alkuvaiheen venture- rahoituksen edistäjänä.
- Toisin kuin BFVC:n normaali aikaisen vaiheen rahastosijoitustoiminta, teollisuus- ja elinkeinopoliittiset sijoitukset tehdään aina ministeriön poliittisen harkinnan ja ohjauksen perusteella sekä ainoan osakkeenomistajan päätöksellä.
- Rahoituspäätökset edellyttävät talouspoliittisen (TALPOL) ministerivaliokunnan puollettua esitystä.

Mikä on TEM:n rooli sijoituspäätösten valmistelussa?

- Ministeriö on oman pääoman ehtoisissa tukea sisältävissä sijoituksissa ajurin roolissa, ja sijoitukset tehdään aina ministeriön poliittisessa ohjauksessa.
- HE:n mukaan *Työ- ja elinkeinoministeriö voi antaa yhtiölle valtioneuvoston talouspoliittisen ministerivaliokunnan puoltamana erityisin perustein myös yksittäisiä valtiontukea sisältäviä oman pääoman ehtoisia sijoituksia koskevia teollisuus- tai elinkeinopoliittisia toimeksiantoja suomalaisten yritysten toimintaedellytysten turvaamiseksi.*

Miten BFVC uusi elinkeino- ja teollisuuspoliittinen tehtävä rahoitetaan?

- Tehtävän hoitamista varten BFVC:lle on esitetty täydentävässä talousarvioesityksessä (momentti 32.40.89) vuodelle 2023 ylimäärästä määrärahaa.
- Momentin päätösosan mukaan ”*määrärahasta on varattu 90 milj. euroa teollisuus- ja elinkeinopoliittisiin valtiontukea sisältäviin suoriin pääomasijoituksiin. Yhtiö voi EU:n valtiontukea koskevien säännösten ja määräysten puitteissa ottaa suorissa sijoituksissa suurempaa riskiä tai tyytyä pienempään tuottoon kuin yksityiset sijoittajat”.*
- Suorasijoitusinstrumenttiin varattu määräraha on tarkoitus palauttaa takaisin valtiolle, kun BFVC on irtautunut sijoituksista. Palautettavan määrärahan suuruus riippuu sijoituksia vastaavan palautuvan pääoman määrästä ja tuotoista.

Mihin yhtiöihin/toimialoihin uudet elinkeino- ja teollisuuspoliittiset sijoitukset kohdistuvat?

- Lakimuutoksella varaudutaan mahdolliseen taloudellisen tilanteen heikkenemiseen ja yritysten toimintaympäristön ja toimintaedellytysten muutoksiin, kuten kriittisen oman pääoman saatavuuden turvaamiseen. Sijoituksiin voi liittyä myös huoltovarmuuteen tai puolustuspolitiikkaan liittyviä näkökohtia.
- Hallituksen esityksen perusteluissa arvioidaan tulevien tukipäätösten määrä hyvin vähäiseksi. Mahdollisille sijoituksille ei ole ennalta määriteltyä toimialarajausta.

Miksi Suomen Teollisuussijoitus Oy ei tee jatkossakin elinkeino- ja teollisuuspoliittisia sijoituksia? Mikä Tesin rooli on sijoituksissa?

- Tesi toimii jatkossakin valtion teollisuuspoliittisten sijoitusten tekijänä. Sijoitukset edellyttävät pääsääntöisesti talouspoliittisen ministerivaliokunnan puoltoa.
- Tesi ei kuitenkaan ole tukiviranomainen, vaan markkinaehtoisia pääomasijoituksia tekevä valtion erityisrahoituslaitos. Tästä syystä Tesi ei voi toimia uuden markkinahintaa edullisemman rahoituksen välittäjänä.
- HE:n mukaan Tesillä on kuitenkin keskeinen rooli uusien sijoitusten hallinnoijana. Tämä ratkaisu on perusteltu huomioituna Tesin kokemus suorista sijoituksista ja suuren mittakaavan elinkeino- ja teollisuuspoliittisista sijoituksista (mm. koronan aikaisesta vakautusohjelmasta tehtävät sijoitukset).

Rahoituspäätösten tulee olla EU:n valtiontukisääntelyn mukaisia

- Mikäli yksittäisiin tukea sisältäviin oman pääoman ehtoisiin sijoituksiin päädytään, sijoitusta ei voida tehdä ilman Euroopan komission hyväksyntää. Menettely edellyttää SEUT 108 artiklan 3 kohdan mukaista ennakkoilmoitusta komissiolle.
- Tukipäätös voidaan toteuttaa vain, mikäli komissio arvioi tuen soveltuvan yhteismarkkinoille.
- Päätöksiin saatetaan soveltaa Ukrainan sodan seurauksena annettavia väliaikaisia valtiontukipuitteita (Temporary Crises Framework).